

Prawo administracyjne – oprac. Tomasz A. Winiarczyk

administracja: planowanie, programowanie, organizowanie; wykonywanie, zarządzanie; kontrolowanie; służba; przewodnictwo, kierownictwo; pomoc

administracja – organizacja ludzi wyodrębniona w celu realizacji zadań wymagających wspólnego działania

administracja publiczna – *działalność państwa czy samorządu, która nie jest ustawodawstwem ani sądownictwem* (definicja niewiele mówiąca)

administracja publiczna – przejęte przez państwo i realizowane przez jego zawisłe organy, a także przez organy samorządu terytorialnego zaspokajanie zbiorowych i indywidualnych potrzeb obywateli, wynikających ze współżycia ludzi w społecznościach

definiowanie administracji publicznej:

podmiotowo: podmioty wykonujące zadania władzy publicznej

podmiotowo wąsko: tylko organy władzy publicznej

podmiotowo szeroko: wszelkie podmioty wykonujące zadania władzy publicznej

(można bowiem zadania te zlecać na mocy prawa bądź aktu prawnego innym podmiotom)

przedmiotowo: zakres zadań, które powinny być wykonywane przez władzę publiczną

funkcjonalnie: działalność organów wykonujących zadania władzy publicznej

sprawowanie administracji publicznej

- organy administracji państwowej (zwłaszcza rządowej)
- organy administracji samorządu terytorialnego
- inne podmioty wykonujące zadania administracji w różnych prawnych formach działania

plaszczyny działania administracji

- reglamentacyjno-dystrybucyjna
  - plaszczyna bezpośrednich stosunków administracyjnych
  - przede wszystkim w drodze decyzji
  - poddane kontroli sądownoadministracyjnej
- świadcząca (organizatorska)
  - świadczenia socjalne
  - oświata
  - ochrona zdrowia
  - kultura
  - ochrona środowiska
  - budowa dróg

Klasyfikacja administracji publicznej funkcjonalna

Ze względu na kryterium funkcji pełnionych przez administrację dzielimy ją na:

- a) administrację porządkową
- b) administrację usługową
- c) administrację zarządzającą majątkiem publicznym

Ingerencja państwa jest treścią administrowania wyznaczana jest przez:

- 1) możliwości materialne państwa
- 2) stan organizacyjny państwa
- 3) treść polityki społeczno-gospodarczej

sfery działania administracji

zewnątrzna: działalność administracji podejmowana w stosunku do podmiotów nie podporządkowanych służbową podległością danemu organowi administracji

wewnętrzna: stosunki z organami czy jednostkami organizacyjnie podporządkowanymi bądź pracownikami bezpośrednio podporządkowanymi danemu organowi

prawo administracyjne – zespół norm prawnych regulujący publiczną działalność administracyjną

cechy prawa administracyjnego

- jest elementem systemu prawa w państwie
- gałąź prawa nieskodyfikowana
- prawo pozytywne
(nie oparte na zwyczajach, normach moralnych)
  - składa się z zakazów, nakazów, upoważnień, ograniczeń
- gwarancją przestrzegania norm jest system uznanych przez państwo sankcji
- reguluje sposób realizacji procesów administrowania w państwie przy pomocy instytucji, które te procesy realizują
- instytucje realizujące proces administrowania mogą stosować przymus w sytuacjach ściśle określonych

podstawowe wyróżniki prawa administracyjnego

- element władztwa
- jednostronne rozstrzygnięcie sytuacji indywidualnych
- zabezpieczenie rozstrzygnięć przymusem państwowym
- nierówność podmiotów

podział gałęzi

- 1) **prawo ustrojowe** - tworzenie, obsadzanie, budowa wewnętrzna i wzajemne relacje struktur organizacyjnych administracji publicznej
- 2) **prawo materialne** – ustanawia wzajemne uprawnienia i obowiązki organów administracji publicznej i podmiotów na zewnątrz tej administracji; określa granice ingerencji administracji w prawa jednostki
  - a) gdy realizacja prawa następuje w drodze decyzji: określa organy właściwe do wydania decyzji i treść decyzji co do praw i obowiązków przydawanych lub nakładanych
  - b) gdy stosunki prawne powstają z mocy prawa: ustala skutki nieprzestrzegania norm

prawo proceduralne – reguluje tok czynności podejmowanych przez organy określone prawem ustrojowym w celu realizacji norm prawa materialnego

Zasady prawa administracyjnego

- 1) legalizm (praworządność, zwiążanie administracji prawem)
- 2) prawda obiektywna (prawda materialna)
- 3) równość wobec prawa
- 4) uwzględnianie (ważenie) interesu społecznego (dobra wspólnego) i słusznego interesu obywateli
- 5) proporcjonalność działania
- 6) zaufanie obywateli do państwa
- 7) otwartość administracji
- 8) prawo jednostki do informacji
- 9) czynny udział stron w postępowaniu
- 10) szybkość postępowania
- 11) ugoda administracyjna
- 12) dwuinstancyjność postępowania
- 13) trwałość decyzji
- 14) sądowa kontrola decyzji

Pojęcia podstawowe prawa administracyjnego

Interes

określona wartość motywacyjna podlegająca ujawnieniu w razie kontrowersyjnego zbiegu zachowań przejawianych zależnie przez minimum dwa podmioty czy grupy podmiotów

Kategorie interesów:

- indywidualny
- społeczny (publiczny)
- państwowy

interes indywidualny - relacja między jakimś stanem obiektywnym a oceną tego stanu z punktu widzenia korzyści, jaką on przynosi lub może przynieść jednostce

interes indywidualny – podział

interes zwykły, zwany faktycznym

- interes indywidualny, który nie został w żaden wyraźny sposób wzięty pod ochronę przez obowiązujące prawo
- zachodzi wtedy, gdy dana osoba jest zainteresowana rozstrzygnięciem danej sprawy, lecz nie może tego poprzeć przepisami prawa powszechnie obowiązującego

interes prawny

- interes indywidualny, który został wzięty przez prawo w ochronę polegającą na możliwości żądania od organu administracji podjęcia określonych czynności mających na celu zrealizowanie interesu lub usunięcie zaistniałego zagrożenia
- interes prawny, aby mógł być zaspokojony przez administrację, musi być osobisty, własny, indywidualny, ponieważ organ administracyjny jako decyzję wydaje akt o charakterze indywidualnym, skierowany do konkretnej osoby
- interes ten musi być konkretny, dający się obiektywnie stwierdzić, aktualny i znajdujący swoją podstawę w przepisach prawa materialnego oraz potwierdzenia w okolicznościach faktycznych
- interes prawny istnieje, gdy zgłaszane żądanie oparte jest na konkretnej normie prawnej, a konieczność jego obiektywnego charakteru oznacza, że o istnieniu interesu prawnego decyduje nie przekonanie zainteresowanego, lecz ocena ustawodawcy

interes publiczny – interes służący ogółowi i dotyczący ogółu ludzi

- jest pojęciem wieloznacznym i istnieje wiele kontekstów, w których może być ono analizowane i rozpatrywane
- pojęcie interesu prawnego jest nieostre, a zwrot odsyłający do interesu publicznego, zawarty w normie prawnej, zawiera klauzulę generalną

Dobra publiczne – dobra, które mogą być konsumowane jednocześnie przez wielu konsumentów, bez uszczerbku dla żadnego z nich

Organ administracji publicznej – wyodrębniona jednostka organizacyjna władzy publicznej (państwowej lub samorządowej), której przepisy prawa powierzyły działania w sprawach z zakresu administracji publicznej
Urząd – zorganizowany zespół osób, środków rzeczowych i finansowych, przy pomocy których organ władzy publicznej wykonuje swoje działania

podmioty współadministrujące:

podmioty, którym powierzono w drodze ustawowej lub na podstawie porozumienia zadania nie należące do wyłącznej kompetencji organów władzy publicznej (tzw. *zadania zlecone*)

kategorie podmiotów współadministrujących:

1) organy państwowych lub komunalnych osób prawnych (np. organy przedsiębiorstw)

wtedy, gdy konkretne przepisy przekazują przedsiębiorstwu funkcje publicznoprawne; przykładem będzie tu dyrekcja PKP

2) fundacje i fundusze

fundacje prawa publicznego to odrębne podmioty administrujące majątkiem publicznym
fundusze to instytucje finansowe będące formą wyodrębnienia majątku publicznego i administrujące ustawowo wyodrębnionymi zadaniami publicznymi

3) zakłady administracyjne — jednostki organizacyjne, których celem jest świadczenie usług niematerialnych o istotnym znaczeniu społecznym;

są to na przykład szkoły publiczne, szkoły wyższe, zakłady opieki zdrowotnej, biblioteki, muzea, domy (ośrodki) kultury, więzienia, domy poprawcze, domy dziecka;

zakłady nie mają osobowości prawnej (z pewnymi wyjątkami); ich działalność finansowana jest budżetem centralnym lub samorządowym

korzystanie z zakładów może być dobrowolne lub przymusowe; użytkownicy zakładów administracyjnych nazywani są *destynatariuszami*: związani są oni z danym zakładem stosunkiem administracyjnym, co włącza ich do sfery wewnętrznej działań tego zakładu

fundacja a zakład:

- cel fundacji jest ustalony na trwałe w akcie fundacyjnym przez fundatora
- fundacja musi obejmować majątek w postaci środków finansowych (kapitału) i do tego się ograniczać
- zakłady administracyjne jest obligatoryjną jednostką, która świadczy usługi najpotrzebniejsze społecznie i niezbędne
- zakład musi obejmować majątek rzeczowy (urządzenia materialne i techniczne), który stanowi podstawę wykonywania jego zadań

4) agencje rządowe

pojęcie niejednoznaczne, obejmuje różne podmioty

w prawie administracyjnym agencje te wykonują zadania ze sfery administracji publicznej jednostki te są różnorodne i nie można określić ich jednolitego typu; są wśród nich np. :

- agencje posiadające status prawny centralnych organów administracji (np. Państwowa Agencja Atomistyki)
- jednostki określone jako państwowe osoby prawne (np. Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad, Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa, Agencja Rynku Rolnego)
- agencje o charakterze spółek akcyjnych (np. Agencja Rozwoju Przemysłu czy Państwowa Agencja Inwestycji Zagranicznych)

5) organizacje społeczne

— posiadają konkretne własne zadania statutowe, ale na skutek przekazania pewnych zadań z zakresu administracji publicznej uzyskują uprawnienia władcze wobec innych podmiotów;

są to na przykład PCK, Liga Obrony Kraju, Polski Związek Łowiecki;

zalicza się tu także fundacje prywatne

6) podmioty prywatne

— w niewielkim stopniu spełniają one funkcje administracji publicznej;

zaliczyć tu można kościoły i związki wyznaniowe (prowadzenie szkół czy szpitali, możliwość udzielania ślubów) bądź prywatne zakłady opieki zdrowotnej

Działanie organu administracji publicznej

wszelkie akty i inne czynności prawne oraz faktyczne podejmowane przez dany organ

Działania władcze

jednostronne akty i czynności podejmowane przez organ administracji publicznej, z których wynikają dla ich adresatów prawa lub obowiązki

Kompetencja

uprawnienia i obowiązki organu administracji w prawnie określonej sferze jego działania
zatem zakres działania a kompetencja to nie to samo:

żeby wykonać jakieś działanie w zakresie (sferze) działania trzeba mieć konkretny przepis kompetencyjny (dot. tego co i jak robić)

Kontrola

czynności sprawdzające podjęte dla ustalenia zgodności działania podmiotu kontrolowanego z wymaganymi kryteriami oraz sformułowanie w miarę potrzeby wniosków w celu usunięcia stwierdzonych uchybień lub wprowadzenia ulepszeń
inaczej mówiąc są to niewładcze czynności sprawdzające

Nadzór

kontrola oraz możliwość podjęcia prawem przewidzianych środków wiążących nadzorowanego lub możliwość bezpośredniego wzruszenia jego aktów

Kierownictwo

szczególna forma zależności organizacyjnej, w której ramach organ może (niezależnie od postanowień odrębnych przepisów prawa) wydawać podporządkowanym organom i jednostkom organizacyjnym wiążące zarządzenia oraz wiążące wytyczne i polecenia, a także może wobec nich stosować środki nadzoru

Koordynacja

uprawnienia wykonywane przez organ w stosunku do podmiotów, które nie są mu bezpośrednio podporządkowane, ale wobec których ma możliwości oddziaływania przy użyciu różnych środków w celu zharmonizowania działalności tych jednostek

koncentracja

skupianie kompetencji w rękach nielicznej grupy organów
przy koncentracji punkt ciężkości spoczywa w rękach organów naczelných, centralnych, które decydują we wszystkich ważnych sprawach
organy niższe są silnie skrępowane, niesamodzielne, mogą wykonywać np. czynności przygotowawcze

dekoncentracja

przenoszenie wykonywania zadań w ramach jednego podmiotu na podmioty niższe (bliższe obywatelowi)
np. gmina → sołectwo (sołtys, zebranie wiejskie) – jednostka pomocnicza gminy
wewnętrzna dekoncentracja następuje w ramach jednego urzędu np. wojewoda → pracownicy
przy dekoncentracji punkt ciężkości przenosi się na organy terenowe, które wykonują przeważającą większość zadań administracyjnych
następuje przekazanie właściwości do załatwienia spraw administracyjnych przez organy centralne organom niższym

centralizacja

sposób zorganizowania administracji, według którego organy niższego stopnia są podporządkowane organom wyższego stopnia

np. podporządkowanie premierowi wojewodów

decentralizacja

sposób zorganizowania administracji, według którego podmioty administrujące mają wyraźnie określone kompetencje, ustalone bądź przekazywane z innych wyższych organów w drodze ustawowej, realizowane w sposób samodzielny i podlegające w tym zakresie jedynie nadzorowi weryfikacyjnemu organów kompetentnych

organy niższego stopnia nie są podporządkowane organom wyższego stopnia a możliwość ingerencji organów wyższego stopnia jest ograniczona do przypadków prawem określonych

decentralizacja - przykłady

struktura samorządu terytorialnego

gmina, powiat czy województwo samorządowe nie funkcjonują na zasadzie podporządkowania, a nadzór nad ich działalnością w sposób ściśle określony sprawuje premier, wojewoda lub regionalna izba obrachunkowa, lecz ewentualne spory między organami samorządowymi a nadzorem państwowym rozstrzygają niezależne sądy

decentralizacja a dekoncentracja

decentralizacja = dekoncentracja + autonomia działania

hierarchiczne podporządkowanie

taka zależność organu niższego stopnia od organu wyższego stopnia, że organ stopnia wyższego ma prawo kierowania pracą organu stopnia niższego przez polecenia oraz decyduje o obsadzie personalnej organu niższego

absolutorium

akt organu naczelnego (np. sejmu, walnego zgromadzenia członków organizacji) uznający na podstawie sprawozdania działalność finansową organu wykonawczego (np. rządu, zarządu) za prawidłową

immunitet

prawo niepodlegania temu, co ciąży na innych; przywilej nietykalności określonych osób przysługujący im ze względu na zajmowane stanowiska, pełnione funkcje

sprawa

okoliczności, które stanowią wyodrębniony przedmiot czyjegoś zainteresowania, obchodzą kogoś, są ważne dla kogoś; fakt, wydarzenie

ciężary publiczne

wszelkie obciążenia nakładane na jednostki dla osiągnięcia celów realizowanych przez administrację publiczną

mogą mieć charakter osobisty lub rzeczowy

egzekucja

wykonanie czegoś

np. przymusowe ściąganie należności skarbowych lub długów przysądzonych wierzycielowi